

Examen HAVO

maatschappijleer

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

20 | **05**

Tijdvak 1
Woensdag 1 juni
9.00 – 12.00 uur

Bronnenboekje

Mediabeleid in Nederland

In de afgelopen tien jaar konden Nederlandse burgers, naast de drie publieke tv-zenders en vijf publieke radiozenders, steeds meer commerciële radio- en televisiezenders

5 ontvangen.

Momenteel zorgen vooral de opkomst van internet en digitalisering van ether, kabel en satelliet voor uitbreiding van het media-aanbod, dat bovendien steeds meer is

10 toegesneden op individuele voorkeuren van gebruikers. Bij deze ontwikkelingen zijn de maatschappelijke functies van de media constant: zij zijn leveranciers van informatie en opinies, podia voor expressie en

15 identiteitsvorming van groepen en individuen en een motor voor economische bedrijvigheid - zowel direct als indirect via reclame.

Tenslotte vormen de media voor kijkers/luisteraars/lezers ook een belangrijke bron van 20 ontspanning en verstrooiing. Doel van het mediabeleid van de Nederlandse overheid is dat zoveel mogelijk burgers toegang hebben tot een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogstaand media-aanbod.

25 Marktontwikkelingen

Omroep

(...) Nederland wordt wel beschouwd als de meest competitieve omroepmarkt van Europa, omdat er in verhouding tot het inwonertal en 30 het kleine taalgebied zoveel verschillende zenders zijn.

Sinds begin jaren negentig is feitelijk en wettelijk sprake van een duaal bestel van publieke en commerciële omroepen. In die 35 periode heeft de publieke omroep, die uitzendt op drie televisiezenders (Nederland 1, 2 en 3) de helft van zijn aandeel in de kijktijd van het

publiek moeten inleveren. Was dat kijktijd-aandeel in 1990 nog ongeveer 75 procent, de 40 laatste jaren heeft het zich gestabiliseerd op een kleine 40 procent. De zes algemene commerciële televisiezenders RTL4, RTL5 en Yorin (Holland Media Groep) en SBS6, Net5 en V8 (SBS groep) hadden in 2001 een 45 gezamenlijk kijktijdaandeel van 46 procent. (...)

Pers

Tussen 1990 en 1994 steeg de gezamenlijke krantenoplage naar ca. 4,7 miljoen exemplaren 50 per dag. Daarna trad een fase van stabilisatie in. De laatste paar jaar vertoont de oplage van landelijke en regionale dagbladen een (geleidelijke) achteruitgang naar bijna 4,4 miljoen exemplaren in 2001. Sinds de zomer 55 van 1999 kent Nederland een nieuw fenomeen in dagbladland: de kranten Metro en Spits die op werkdagen verspreid worden onder reizigers van het openbaar vervoer. Deze twee kranten behaalden in 2001 een gezamenlijke 60 oplage van ca. 700.000 exemplaren per dag. (...)

Internet

Relatief nieuw in het medialandschap is internet. Inmiddels is ongeveer 60 procent van 65 de Nederlandse huishoudens hierop aangesloten. Gemiddeld zitten mensen thuis 3,9 uur per week aan de computer. Computer- en internetgebruik verspreiden zich onder alle lagen van de bevolking. Internet 70 wordt vooral gebruikt voor surfen op het World Wide Web (www) en e-mailen. Dit medium biedt nieuwe mogelijkheden voor informatie, communicatie en transactie.

bron: Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, januari 2004

Studenten vallen buiten regeling verhuiskosten

Studenten die wegens renovatie of sloop van hun huis moeten verhuizen, kunnen geen aanspraak maken op de landelijke verhuiskostenvergoeding van vijfduizend euro.

Van minister Dekker van Volkshuisvesting mogen de verhuurders met deze groep huurders een lagere vergoeding afspreken.

In opdracht van de Tweede Kamer zal de minister zo mogelijk met ingang van volgend jaar een landelijke verhuiskostenvergoeding vastleggen. Huurders die wegens stadsvernieuwing moeten verhuizen hebben dan recht op mini-

maal vijfduizend euro verhuiskostenvergoeding. Op voorstel van Kences, het kenniscentrum studentenhuishuisvesting, zullen studenten buiten die regeling vallen, zo heeft Dekker gisteren in een brief aan de Tweede Kamer laten weten.

Woningcorporaties, die hun huurwoningen willen vernieuwen of slopen, moeten straks een reglement opstellen, met daarin de verhuiskostenvergoeding die de bewoners minimaal krijgen. Voor zelfstandige woningen moet dat bedrag tenminste de nationale minimumvergoeding zijn. Voor 'onzelfstandige' woningen als stu-

dentenkamers moet ook een minimumvergoeding in het reglement worden vastgelegd, maar dat bedrag mag lager zijn dan die vijfduizend euro.

Kences heeft Dekker erop gewezen dat een verhuisvergoeding van vijfduizend euro per student kan leiden tot 'financiële ondoelmatigheden en onbedoelde gedragseffecten'. De minister stelt in haar brief dat studenten door het delen van voorzieningen als keuken en badkamer en door vaak zelf de boedel te verhuizen voor minder hoge kosten komen te staan bij een gedwongen verhuizing. (ANP)

'Bescherming Westerschelde moet beter'

De bescherming en verbetering van de natuur rond de Westerschelde moet gelijke tred houden met de economische ontwikkelingen in het gebied.

Volgens de coalitie 'De Schelde Natuurlijk!' van zeven Nederlandse en Vlaamse natuur- en milieuorganisaties is natuurontwikkeling nodig voor veiligheid, lokale economische ontwikkeling en recreatie en toerisme. De coalitie, waar onder meer Vogelbescherming Nederland en Vereniging Natuurmonumenten deel van uitmaken, heeft voor de Westerschelde een eigen toekomstvisie opgesteld. Hiermee loopt ze vooruit op de 'Ontwikkelingsschets 2010' die de Nederlandse en Vlaamse overheden laten opstellen. Volgens de natuurorganisaties dreigt de natuur in dit plan ondergeschikt te raken aan scheepvaart en andere economische ontwikkelingen. (ANP)

Strand Delfzijl weer open voor publiek

Delfzijl Het strand van Delfzijl, dat werd afgesloten na de vondst van oude munitie, is weer open. Loco-burgemeester A. Huisman besloot gisteren het strand vrij te geven. De aannemer die het hele strand zeeftde, verklaarde de kustlijn veilig. De hekken rond het strand zijn weg. De graafwerkzaamheden op het strand begonnen 22 juli. De gemeente gaf daartoe opdracht, omdat er in mei oude munitie was gevonden. (ANP)

Helft otters zoek in gebied De Wieden

Ossenzijl Drie van de zes otters die deze zomer in natuurgebied De Wieden werden uitgezet, zijn zoek. De uit Letland en Polen geïmporteerde dieren zijn uitgerust met een zender, maar ze kunnen niet meer worden getraceerd. Het is echter allerminst zeker dat de otters zijn overleden, aldus Staatsbosbeheer gisteren. Staatsbosbeheer hoopt de otters via uitwerpselen te kunnen traceren. (ANP)

WOMEN ON WAVES NAAR PORTUGAL

Het abortusschip van de organisatie 'Woman on Waves' vertrok gisteren vanuit Den Helder naar Portugal. De boot blijft gedurende twee weken in en nabij Portugal. De stichting verloor vorige week een rechtszaak over de voorwaarde dat 'Women on Waves' alleen binnen een straal van 25 kilometer van het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam abortussen mag uitvoeren. Deze voorwaarde stelde de staatssecretaris in de vergunning voor het uitvoeren van abortussen op het schip.

Rotterdam Airport aast op verdubbeling aantal vluchten

Rotterdam Airport wil een uitbreiding van de 'geluidsruimte', zodat jaarlijks dubbel zoveel starts en landingen kunnen worden gemaakt.

De luchthaven is nu gebonden aan geluidsregels die maximaal 27.500 vliegbewegingen toestaan. Rotterdam Airport zit daarmee aan zijn tax en moet klanten 'nee' verkopen, aldus de luchthaven.

De vraag van de markt is zo groot dat de luchthaven regels zou willen die 40.000 tot 50.000 vliegbewegingen mogelijk maken.

Voor uitbreiding is toestemming nodig van de gemeente Rotterdam, Luchthaven Schiphol (eigenaar van Rotterdam Airport) en het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De huidige geluidsregels zijn begin jaren negentig afgesproken. Die werden pas in 2001 van kracht. Rotterdam Airport wil graag snel een uitbreiding, omdat onder zakelijke reizigers vraag is naar verbindingen met nieuwe bestemmingen in bijvoorbeeld Oost-Europa en Turkije. Staatssecretaris Schultz Van

Haagen besloot deze maand dat de luchthaven een uur langer open mag zijn. Volgens Rotterdam Airport levert dat vijfhonderd nieuwe banen op. Enkele buurgemeenten van Rotterdam zijn echter boos over de verruiming van de openingstijden en bereiden een juridische procedure voor bij de Raad van State. (ANP)

Organisatie publieke omroep moet efficiënter

De publieke omroep moet zich voorbereiden op bezuinigingen. Als de Tweede Kamer instemt krijgt de landelijke publieke omroep in 2003 706 miljoen euro. Vanaf 2004 zal het budget lager zijn. (...) Dat blijkt uit de brief bij de mediabegroting die de staatssecretaris naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. In lijn met het Strategisch Akkoord wil de staatssecretaris allereerst besparen op de kosten van organisatie en overhead bij de publieke omroep. Hij verwacht dat het beter en efficiënter kan. (...)

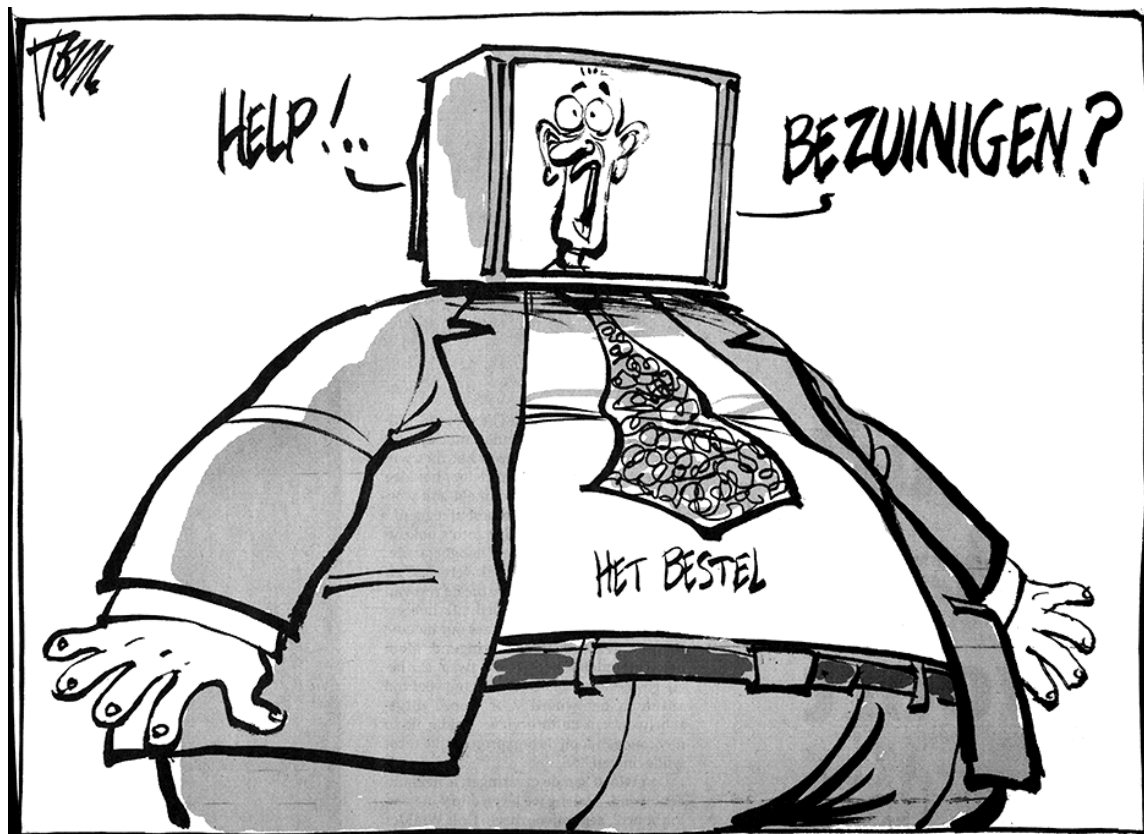
In de brief gaat de staatssecretaris verder in op het programmabeleid en het bereik van de publieke omroep. Hij constateert dat de programmering voldoet aan de wettelijke eisen en onderscheidend is ten opzichte van het commerciële omroepaanbod. Ook kijkers herkennen de verschillen. Volgens een

imago-onderzoek van NOS Kijk- en Luisteronderzoek scoort de publieke omroep beter op 'diepgang', 'maatschappelijke betrokkenheid' en 'betrouwbaarheid', terwijl kijkers de commerciële omroepen beschrijven als 'vlot', 'vrolijk' en 'ontspannend'. Zorgen heeft de staatssecretaris over het marktaandeel van Nederland 3 (8 procent) en over het geringe bereik van de publieke zenders bij bepaalde groepen binnen de Nederlandse bevolking, in het bijzonder bij jongeren.

Wel heeft de staatssecretaris in de mediabegroting van 2003 één miljoen euro gereserveerd voor de nieuwe radiozender FunX. FunX is een initiatief van de lokale publieke omroepen en zal zich met een mix van muziek en informatie richten op een multicultureel jongerenpubliek in de grote steden. (...)

bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Persbericht 20 november 2002

spotprent

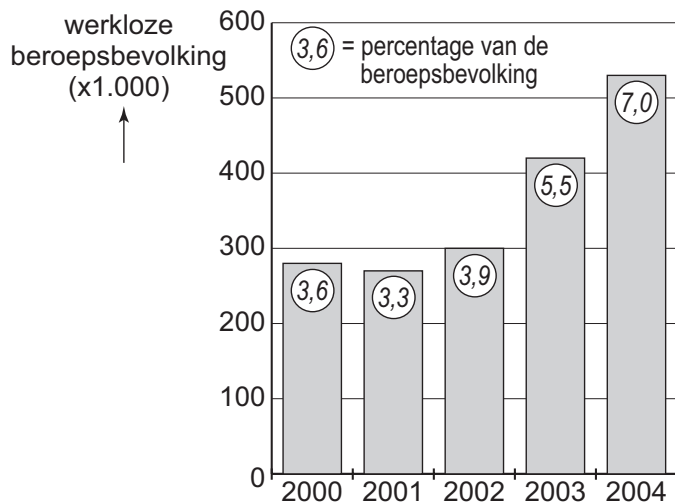
Tom Janssen

bron: Tom Janssen, Trouw van 27 juni 2003

Opgave 2 Wet Werk en Bijstand

grafiek 1

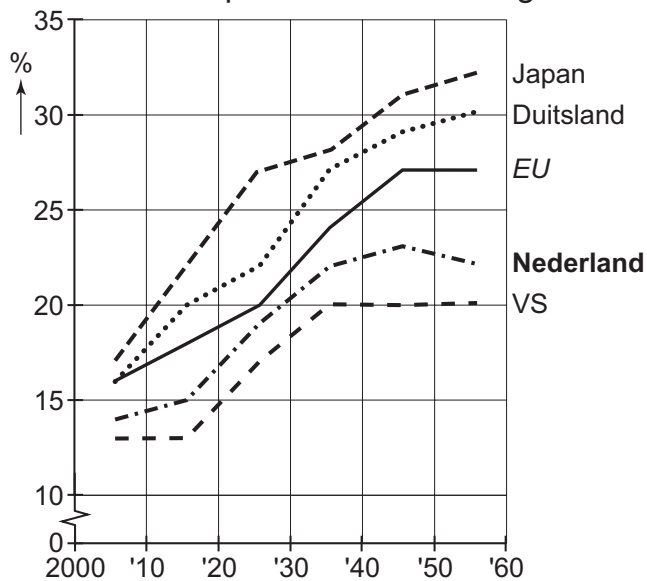
De werkloosheid neemt toe ...

bron: NRC Handelsblad van 18 september 2003 (Macro Economische Verkenning, 2004)

grafiek 2

aandeel 65+ op de totale bevolking

bron: NRC Handelsblad van 18 september 2003 (Macro Economische Verkenning, 2004)

Voorstel Wet Werk en Bijstand (WWB)

Iedere Nederlandse burger wordt geacht zelfstandig in zijn bestaan te kunnen voorzien door middel van arbeid. Als dit niet mogelijk is én er geen andere

5 voorzieningen beschikbaar zijn, is het de taak van de overheid iemand te helpen met het zoeken naar werk. En, zolang met werk nog geen zelfstandig bestaan mogelijk is, met financiële ondersteuning.

10 Om deze doelstelling optimaal te realiseren, dient het stelsel van regelingen zo effectief mogelijk te werken. In de huidige situatie is dit niet altijd het geval. Om de uitstroom naar werk te realiseren, dient per cliënt

15 maatwerk te worden geleverd. Gemeenten hebben aangegeven dat een grotere beleidsruimte, minder uitvoeringsvoorschriften en minder administratieve lasten daartoe noodzakelijk zijn. (...)

20 Het voorstel voor de WWB werkt

bovenstaande inzichten en voorwaarden integraal uit. In de eerste plaats door de rechten en plichten van cliënten en gemeenten op onderdelen aan te scherpen

25 om zo de uitstroom naar werk verder te stimuleren. In de tweede plaats door de wetgeving sterker te bundelen. Zo zijn in het wetsvoorstel de Algemene Bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw) en het besluit ID-banen (In- en Doorstroombanen) opgenomen. En in de derde plaats door een vergaande deregulering en vermindering van

administratieve lasten door te voeren.

35 Het doel van de nieuwe wet is het (meer dan voorheen) activeren van bijstandsgerechtigden tot intrede of herintrede in betaald werk én om gemeenten de centrale verantwoordelijkheid te geven voor het

40 bevorderen van de reïntegratie van bijstandsgerechtigden, (...).

bron: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, augustus 2003

‘Boee!’ tegen de nieuwe bijstandswet

Bijstand

redactie economie

DEN HAAG – CDA-Tweede-Kamerlid Hubert Bruls had het moeilijk gisteren, tijdens de discussiebijeenkomst van FNV Bondgenoten in het Haagse café Dudok over

5 de nieuwe bijstandswet. “Boeee”, klonk het regelmatig vanuit de zaal, gevuld met vakbondsleden die hun onvrede wilden uiten over de in hun ogen ‘asociale’ nieuwe wet. Bruls verdedigde als enige de

10 kabinetsplannen. Zijn medediscussianten De Ruiter (Kamerlid SP) en Vendrik (Kamerlid GroenLinks) zijn fel tegen, net als FNV-voorzitter De Waal. De Haagse wethouder sociale zaken P. Heijnen (PvdA) noemde de

15 nieuwe wet “een verpakking voor de bezuinigingen”. “Het CDA is niet christelijk meer”, klinkt het uit de zaal met overwegend grijze vijftigers. “Jullie laten je leiden door de

20 VVD.” “Waarom halen jullie de bezuinigingen niet bij de rijken”, verwijt een ander vakbondslid. “Het zijn altijd de uitkeringsgerechtigden die gepakt worden.”

25 Volgende week behandelt de Tweede Kamer de omstreden bijstandswet, die per 1 januari

2004 moet ingaan. Als de wet doorgaat, betekent dat een forse ingreep. Iedere bijstandsgerechtigde moet in principe gaan

30 solliciteren. Ook alleenstaande ouders en 57,5-plussers die nu nog zijn vrijgesteld. Gemeenten worden verder financieel volledig verantwoordelijk voor de bijstand. Ze krijgen één zak met geld waaruit ze

35 zowel uitkeringen als begeleiding naar werk moeten betalen. Zo worden ze geprikkeld om uitkeringsgerechtigden aan het werk te krijgen, redeneert het kabinet. Maar wethouder Heijnen hekelde de

40 bezuinigingen die gepaard gaan met de nieuwe wet. “Gemeenten krijgen alle risico’s, maar tegelijkertijd worden we miljoenen euro’s gekort op het budget.” Met name de bezuinigingen op gesubsidieerde

45 arbeid zit hem dwars. “Die banen hebben we nodig om mensen aan de slag te krijgen.” Heijnen wijst op de komende ingrepen in de WAO en WW. “Daardoor komen er straks alleen maar meer mensen in de bijstand.”

50 De FNV vreest dat gemeenten uit geldnood zullen gaan beknibbelen op toeslagen op de uitkering. (...)

FNV-voorzitter De Waal concludeerde:
“Gemeenten worden geprikkeld om
55 bijstandsgerechtigden te prikkelen naar werk

bron: *Trouw van 21 augustus 2003*

te zoeken dat er niet is.”
De FNV wil daarom dat werkgevers
bijstandsgerechtigden verplicht aannemen.

tekst 6

Fragment uit interview met minister De Geus van Sociale Zaken, Werkgelegenheid en Emancipatie

“Het is asociaal om bijstandsmoeders thuis te laten zitten bij hun kind”

*Een belangrijk punt: sollicitatie- en
arbeidsplicht voor bijstandsvrouwen. Geen
onthefing meer tot de kinderen vijf jaar
zijn, maar direct solliciteren, ook al is het
5 kind pas geboren.*

“Inderdaad, sollicitatieplicht bij nul jaar.
Maar wel onder de keiharde conditie dat er
echt toegang is tot laagdrempelige en
betaalbare kinderopvang en dat er parttime
10 banen zijn.”

*Zou u ook zo voor die ‘nul jaar’ zijn als het
geen tijd van bezuinigingen was?*

“Inmiddels wel. Ik ben daar anders over
gaan denken in de afgelopen jaren. Stel dat
15 je de leeftijd op vijf jaar zet, dan nog

naar: *OPZIJ van oktober 2003*

kunnen vrouwen zo’n tien tot twaalf jaar uit
het arbeidsproces zijn, wanneer ze een paar
kinderen hebben. Dat is funest vandaag de
dag. Zo’n lange afwezigheid haal je nooit
20 meer in. De meeste bijstandsmoeders zijn
jonge vrouwen, tussen de twintig en veertig
jaar, in de eerste helft van hun werkende
leven. Wil je in de tweede helft, van veertig
tot vijfenzeftig jaar, enig perspectief
25 hebben, dan moet je in de eerste helft wel
iets hebben opgebouwd. Tegen die
achtergrond vind ik het asociaal deze
vrouwen niet een plaats op de arbeidsmarkt
te laten zoeken. Daar moeten we als
30 overheid wel stevig bij helpen.”
(...)

tekst 7

Bijstandsmoeders

De Tweede Kamer heeft een nieuwe wet
Werk en Bijstand aangenomen, waarin
onder meer de sollicitatie- en arbeidsplicht
van bijstandsmoeders geregeld wordt.
5 Hierover bestond veel onduidelijkheid:
moesten alleenstaande moeders met
kinderen jonger dan vijf jaar solliciteren,
hoefde dat pas bij twaalf jaar of al bij baby’s
van nul? De algemene praktijk is dat
10 moeders met kinderen tot vijf jaar worden
ontzien en dat in sommige gemeenten zelfs
moeders met kinderen jonger dan twaalf
ongemoeid worden gelaten. Dat gaat nu
veranderen.

15 Bijstandsmoeders moeten altijd een baan
zoeken. Tenminste, wanneer de gemeente
waarin zij wonen passende kinderopvang en
aangepast, dus parttime, werk kan bieden.

bron: *OPZIJ van oktober 2003*

Wordt aan die voorwaarden voldaan, dan is
20 de moeder verplicht betaald werk te zoeken.
Maar daar vonden de bewindslieden De
Geus en Rutte het CDA (en natuurlijk ook
de SGP, de ChristenUnie en, vreemd
genoeg, de SP) op hun pad.
25 Uiteindelijk is er nu een compromis
aangenomen waarover minister De Geus
verheugd vertelde dat het ‘zelfs door het
CDA en de SGP gesteund werd.’ Dat maakt
natuurlijk achterdochtig. Want waarmee kun
30 je in vredesnaam de steun van de SGP
krijgen, als het gaat om emancipatoire
maatregelen?
Het uiteindelijke compromis is dan ook een
teleurstellende maatregel geworden (...).

Cisca Dresselhuys

Einde